

BAB I INDEKS

MATEMATIK TINGKATAN 3
OLEH CIKGU NORAZILA KHALID
SMK ULUTIRAM , JOHOR

I.I TATATANDA INDEKS

APAKAH ITU PENDARABAN BERULANG DALAM BENTUK INDEKS?

- **Perkembangan bidang teknologi bukan sahaja memudahkan kebanyakan tugas harian kita, malah turut menjimatkan kos perbelanjaan dalam pelbagai bidang.**

APAKAH ITU PENDARABAN BERULANG DALAM BENTUK INDEKS?

- Misalnya, penggunaan kad memori di dalam kamera digital membolehkan pengguna menyimpan gambar dalam bilangan yang banyak serta memadam atau mengubah suai gambar yang kurang sesuai sebelum dicetak.

APAKAH ITU PENDARABAN BERULANG DALAM BENTUK INDEKS?

- Pada peringkat awal, kad memori dikeluarkan dengan kapasiti 4MB.
- Nilai kapasiti ini ditambah mengikut peredaran zaman dan kehendak pengguna.

$$a^n$$

Indeks
Asas

Anda sedia tahu bahawa $4^2 = 4 \times 4$ dan $4^3 = 4 \times 4 \times 4$. Misalnya;

$$\underbrace{4 \times 4}_{\text{Berulang dua kali}} = 4^{\textcircled{2}}$$

Nilai indeks ialah 2

Berulang dua kali → Nilai indeks sama dengan bilangan kali 4 didarab secara berulang.

$$\underbrace{4 \times 4 \times 4}_{\text{Berulang tiga kali}} = 4^{\textcircled{3}}$$

Nilai indeks ialah 3

Berulang tiga kali → Nilai indeks sama dengan bilangan kali 4 didarab secara berulang.

Contoh / 1

Tulis pendaraban berulang berikut dalam bentuk indeks a^n .

(a) $5 \times 5 \times 5 \times 5 \times 5 \times 5$

(b) $0.3 \times 0.3 \times 0.3 \times 0.3$

(c) $(-2) \times (-2) \times (-2)$

(d) $\frac{1}{4} \times \frac{1}{4} \times \frac{1}{4} \times \frac{1}{4} \times \frac{1}{4}$

(e) $m \times m \times m \times m \times m \times m \times m$

(f) $n \times n \times n \times n \times n \times n \times n \times n$

PERINGATAN

$$2^5 \neq 2 \times 5 \quad 4^3 \neq 4 \times 3$$

$$a^n \neq a \times n$$

Penyelesaian:

$$(a) \underline{5 \times 5 \times 5 \times 5 \times 5 \times 5} = 5^6$$

berulang enam kali

$$(c) \underbrace{(-2) \times (-2) \times (-2)}_{\text{berulang tiga kali}} = (-2)^3$$

$$(e) \underbrace{m \times m \times m \times m \times m \times m \times m}_\text{berulang tujuh kali} = m^7$$

$$(b) \underbrace{0.3 \times 0.3 \times 0.3 \times 0.3}_{\text{berulang empat kali}} = (0.3)^4$$

$$(d) \underbrace{\frac{1}{4} \times \frac{1}{4} \times \frac{1}{4} \times \frac{1}{4} \times \frac{1}{4}}_{\text{berulang lima kali}} = \left(\frac{1}{4}\right)^5$$

$$a^n = \underbrace{a \times a \times a \times \dots \times a}_{n \text{ faktor}} ; a \neq 0$$

- nilai indeks dalam suatu bentuk indeks adalah sama dengan bilangan kali asas didarab secara berulang.
- Secara generalisasi

UJI MINDA 1.1a

1. Lengkapkan jadual di bawah dengan asas atau indeks bagi nombor atau sebutan algebra yang diberi.

Asas	Indeks
5	7
$\frac{1}{2}$	
n	6
x	9
$2 \frac{1}{3}$	4
8	2

The table has two columns: 'Asas' (Basis) and 'Indeks' (Index). There are 8 rows. The first row is the header. The second row contains the numbers 5 and 7. The third row contains the fraction $\frac{1}{2}$. The fourth row contains the variable n. The fifth row contains the variable x. The sixth row contains the mixed fraction $2 \frac{1}{3}$. The seventh row contains the number 8. The eighth row is empty.

On the left side of the table, there is a vertical column of 8 green pushpins, each pointing to one of the 8 rows. The pushpins are positioned such that they point to the second column of the table.

On the left side of the table, there is a vertical column of 8 green pushpins, each pointing to one of the 8 rows. The pushpins are positioned such that they point to the second column of the table.

-
2. Nyatakan pendaraban berulang berikut dalam bentuk indeks a^n .
- (a) $6 \times 6 \times 6 \times 6 \times 6 \times 6$
- (b) $0.5 \times 0.5 \times 0.5 \times 0.5 \times 0.5 \times 0.5 \times 0.5$
- (c) $\frac{1}{2} \times \frac{1}{2} \times \frac{1}{2} \times \frac{1}{2}$
- (d) $(-m) \times (-m) \times (-m) \times (-m) \times (-m)$
- (e) $1\frac{2}{3} \times 1\frac{2}{3} \times 1\frac{2}{3}$
- (f) $\left(-\frac{1}{n}\right) \times \left(-\frac{1}{n}\right) \times \left(-\frac{1}{n}\right) \times \left(-\frac{1}{n}\right) \times \left(-\frac{1}{n}\right) \times \left(-\frac{1}{n}\right)$

3. Tukarkan nombor atau sebutan algebra dalam bentuk indeks kepada pendaraban berulang.

$$(a) (-3)^3$$

(b) $(2.5)^4$

$$(c) \left(\frac{2}{3}\right)^5$$

$$(d) \left(-2\frac{1}{4}\right)^3$$

(e) k^6

$$(f) \quad (-p)^7$$

$$(g) \left(\frac{1}{m}\right)^8$$

(h) $(3n)^5$

**BAGAIMANAKAH ANDA
BOLEH MENUKAR SUATU
NOMBOR KEPADA
NOMBOR DALAM BENTUK
INDEKS?**

- Suatu nombor boleh ditulis dalam bentuk indeks jika suatu asas yang sesuai dipilih.
- Anda boleh menggunakan kaedah pembahagian berulang atau kaedah pendaraban berulang untuk menukar suatu nombor kepada nombor dalam bentuk indeks.

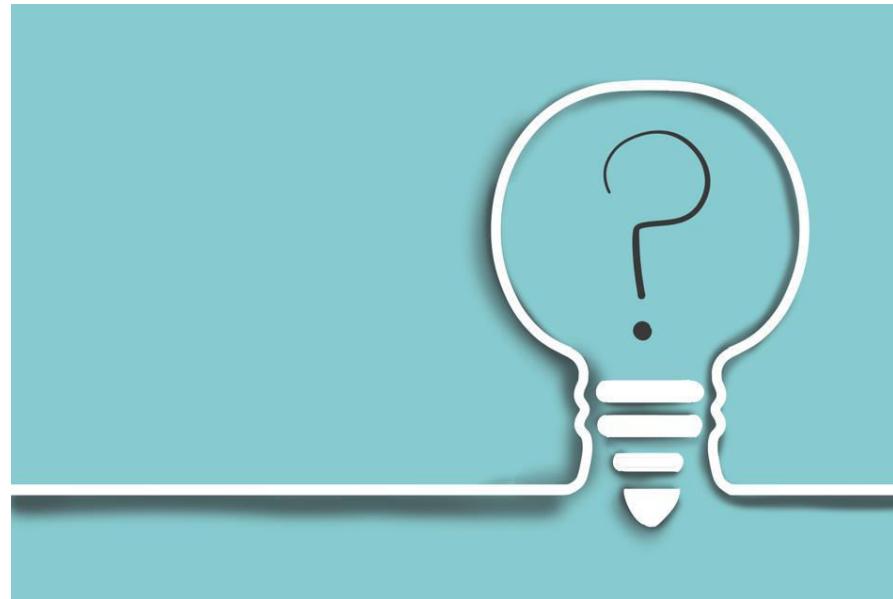
Contoh / 2

Tuliskan 64 dalam bentuk indeks dengan menggunakan asas 2, asas 4 dan asas 8.

IMBAS KEMBALI

$$4 \times 4 \times 4 = 4^3$$

Penyelesaian:

Kaedah Pembahagian Berulang

(a) Asas 2

- 64 dibahagi secara berulang dengan 2.

$$n = 6 \leftarrow \begin{array}{r} 2) 64 \\ 2) 32 \\ 2) 16 \\ 2) 8 \\ 2) 4 \\ 2) 2 \\ 1 \end{array}$$

Maka, $64 = 2^6$

Pembahagian diteruskan sehingga mendapat nilai 1.

(b) Asas 4

- 64 dibahagi secara berulang dengan 4.

$$n = 3 \leftarrow \begin{array}{r} 4) 64 \\ 4) 16 \\ 4) 4 \\ 1 \end{array}$$

Maka, $64 = 4^3$

(c) Asas 8

- 64 dibahagi secara berulang dengan 8.

$$n = 2 \leftarrow \begin{array}{r} 8) 64 \\ 8) 8 \\ 1 \end{array}$$

Maka, $64 = 8^2$

Kaedah Pendaraban Berulang

(a) Asas 2

$$2 \times 2 \times 2 \times 2 \times 2 \times 2$$
$$\begin{array}{c} 4 \\ \downarrow \\ 8 \\ \downarrow \\ 16 \\ \downarrow \\ 32 \\ \downarrow \\ 64 \end{array}$$

$$\text{Maka, } 64 = 2^6$$

(b) Asas 4

$$4 \times 4 \times 4$$
$$\begin{array}{c} 16 \\ \downarrow \\ 64 \end{array}$$

$$\text{Maka, } 64 = 4^3$$

(c) Asas 8

$$8 \times 8 = 64$$

$$\text{Maka, } 64 = 8^2$$

SUDUT DISKUSI

Antara kaedah pembahagian berulang dengan kaedah pendaraban berulang, kaedah manakah yang lebih mudah untuk menukar suatu nombor kepada nombor dalam bentuk indeks? Bincangkan.

Contoh / 3

Tuliskan $\frac{32}{3\ 125}$ dalam bentuk indeks dengan menggunakan asas $\frac{2}{5}$.

Penyelesaian:

Kaedah Pembahagian Berulang

$$n = 5 \left\langle \begin{array}{r} 2) 32 \\ 2) 16 \\ 2) 8 \\ 2) 4 \\ 2) 2 \\ \hline 1 \end{array} \right. \quad n = 5 \left\langle \begin{array}{r} 5) 3125 \\ 5) 625 \\ 5) 125 \\ 5) 25 \\ 5) 5 \\ \hline 1 \end{array} \right.$$

$$\text{Maka, } \frac{32}{3125} = \left(\frac{2}{5}\right)^5$$

Kaedah Pendaraban Berulang

$$\frac{2}{5} \times \frac{2}{5} \times \frac{2}{5} \times \frac{2}{5} \times \frac{2}{5}$$

The diagram illustrates the multiplication of $\frac{2}{5}$ by itself five times. It uses a bracketed grouping method where the first two terms $\frac{2}{5} \times \frac{2}{5}$ are grouped together, resulting in $\frac{4}{25}$. This result is then multiplied by the next term $\frac{2}{5}$, resulting in $\frac{8}{125}$. This process is repeated until all five terms are grouped together, resulting in the final product $\frac{32}{3125}$.

$$\frac{32}{3125}$$

$$\text{Maka, } \frac{32}{3125} = \left(\frac{2}{5}\right)^5$$

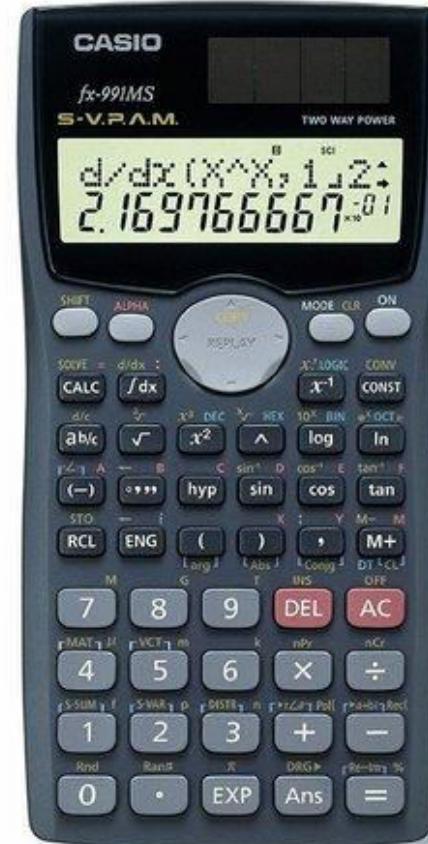

UJI MINDA 1.1b

1. Tuliskan setiap nombor berikut dalam bentuk indeks dengan menggunakan asas yang dinyatakan dalam kurungan.
- (a) 81 [asas 3]   (b) 15 625 [asas 5]   (c) $\frac{64}{125}$ [asas $\frac{4}{5}$]
(d) 0.00032 [asas 0.2]   (e) -16 384 [asas (-4)]   (f) $\frac{1}{16}$ [asas $(-\frac{1}{4})$]

BAGAIMANAKAH ANDA BOLEH
MENENTUKAN NILAI BAGI NOMBOR
DALAM BENTUK INDEKS, AN ?

**Nilai an boleh ditentukan
dengan kaedah pendaraban
berulang atau dengan
menggunakan kalkulator
saintifik.**

Contoh / 4

Hitung nilai bagi nombor dalam bentuk indeks yang diberi.

(a) 2^5

(b) $(0.6)^3$

(a) 2^5

$$\begin{array}{c} 2 \times 2 \times 2 \times 2 \times 2 \\ \downarrow \quad \quad \quad \quad \quad \downarrow \\ 4 \times 2 \\ \downarrow \quad \quad \quad \quad \quad \downarrow \\ 8 \times 2 \\ \downarrow \quad \quad \quad \quad \quad \downarrow \\ 16 \times 2 \\ \downarrow \quad \quad \quad \quad \quad \downarrow \\ 32 \end{array}$$

Maka, $2^5 = 32$

(b) $(0.6)^3$

$$\begin{array}{c} 0.6 \times 0.6 \times 0.6 \\ \downarrow \quad \quad \quad \quad \quad \downarrow \\ 0.36 \times 0.6 \\ \downarrow \quad \quad \quad \quad \quad \downarrow \\ 0.216 \end{array}$$

$$0.6^3 = 0.216$$

Maka, $0.6^3 = 0.216$

Contoh / 5

PINTAR JARI

- (a) $5^4 = 625 \rightarrow$
- (b) $(-7)^3 = -343 \rightarrow$
- (c) $\left(\frac{2}{3}\right)^4 = \frac{16}{81} \rightarrow$
- (d) $\left(1\frac{3}{5}\right)^2 = \frac{64}{25} \rightarrow$
- (e) $(-0.5)^6 = 0.015625 \rightarrow$

UJI MINDA 1.1c

1. Hitung nilai bagi setiap nombor dalam bentuk indeks di bawah.

(a) 9^4

(b) $(-4)^5$

(c) $(2.5)^3$

(d) $(-3.2)^3$

(e) $\left(\frac{3}{8}\right)^5$

(f) $\left(-\frac{1}{6}\right)^4$

(g) $\left(1 \frac{2}{3}\right)^2$

(h) $\left(-2 \frac{1}{3}\right)^3$

1.2 HUKUM INDEKS

Pendaraban nombor dalam bentuk indeks

(a) $2^3 \times 2^4$

3 faktor   4 faktor   7 faktor (keseluruhan)

$$(2 \times 2 \times 2) \times (2 \times 2 \times 2 \times 2) = 2 \times 2 \times 2 \times 2 \times 2 \times 2 \times 2 = 2^7$$
$$2^3 \times 2^4 = 2^{\boxed{7}} \quad 7 = 3 + 4$$
$$2^3 \times 2^4 = 2^{\boxed{3+4}}$$

(b) $3^2 \times 3^3$

2 faktor   3 faktor   5 faktor (keseluruhan)

$$(3 \times 3) \times (3 \times 3 \times 3) = 3 \times 3 \times 3 \times 3 \times 3 = 3^5$$
$$3^2 \times 3^3 = 3^{\boxed{5}}$$
$$3^2 \times 3^3 = 3^{\boxed{2+3}}$$

Pendaraban berulang

Pendaraban nombor dalam bentuk indeks

(c) $5^4 \times 5^2$

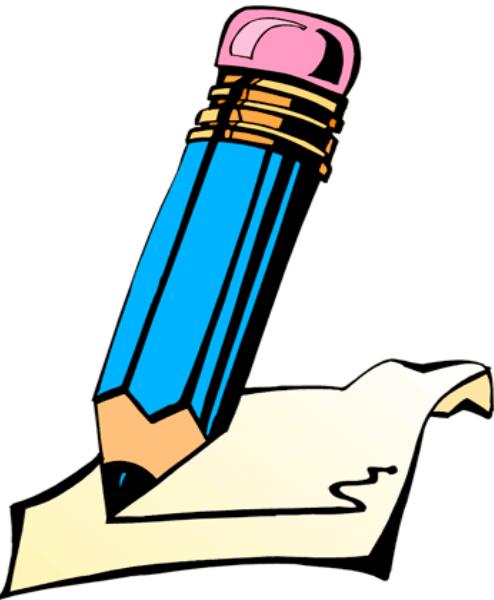
$$(5 \times 5 \times 5 \times 5) \times (5 \times 5) = 5 \times 5 \times 5 \times 5 \times 5 \times 5 = 5^6$$

4 faktor   2 faktor   6 faktor (keseluruhan)

$$5^4 \times 5^2 = 5^{\square}$$
$$5^4 \times 5^2 = 5^{\square}$$

Pendaraban berulang

Hasil daripada Cetusan Minda 1, didapati bahawa;

$$2^3 \times 2^4 = 2^{3+4}$$

$$3^2 \times 3^3 = 3^{2+3}$$

$$5^4 \times 5^2 = 5^{4+2}$$

Secara generalisasi,

$$a^m \times a^n = a^{m+n}$$

SUDUT DISKUSI

Diberi,

$$a^m \times a^n = b^m \times b^n.$$

Adakah $a = b$? Bincangkan.

Contoh / 6

Ringkaskan setiap yang berikut.

(a) $7^2 \times 7^3$

(b) $(0.2)^2 \times (0.2)^4 \times (0.2)^5$

(c) $2k^2 \times 4k^3$

(d) $3m^4 \times \frac{1}{6}m^5 \times 12m$

Penyelesaian:

$$\begin{aligned}(a) \quad & 7^2 \times 7^3 \\&= 7^{2+3} \\&= 7^5\end{aligned}$$

$$\begin{aligned}(c) \quad & 2k^2 \times 4k^3 \\&= (2 \times 4)(k^2 \times k^3) \\&\quad \underbrace{\qquad}_{= 8k^{2+3}} \rightarrow \text{Operasi untuk pekali.} \\&= 8k^5\end{aligned}$$

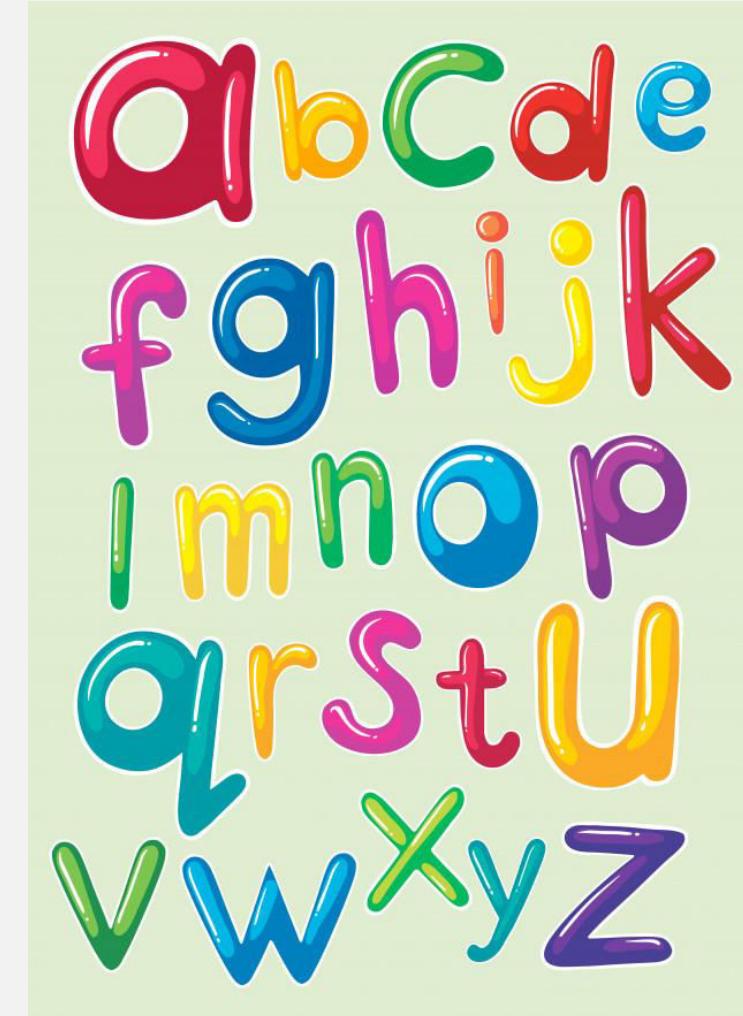

$$\begin{aligned}(b) \quad & (0.2)^2 \times (0.2)^4 \times (0.2)^5 \\&= (0.2)^{2+4+5} \\&= (0.2)^{11}\end{aligned}$$

$$\begin{aligned}(d) \quad & 3m^4 \times \frac{1}{6}m^5 \times 12m \\&= (3 \times \frac{1}{6} \times 12) (m^4 \times m^5 \times m^1) \\&= 6m^{4+5+1} \\&= 6m^{10}\end{aligned}$$

BAGAIMANAKAH ANDA
BOLEH PERMUDAHKAN
NOMBOR ATAU SEBUTAN
ALGEBRA DALAM BENTUK
INDEKS YANG MEMPUNYAI
ASAS YANG BERLAINAN?

- Kumpulkan nombor atau sebutan algebra dengan asas yang sama terlebih dahulu.
- Kemudian, tambahkan indeks bagi asas yang sama.

Contoh / 7

Ringkaskan setiap yang berikut.

(a) $m^3 \times n^2 \times m^4 \times n^5$

(b) $(0.3)^2 \times (0.2)^2 \times 0.3 \times (0.2)^5 \times (0.3)^3$

(c) $p^2 \times m^3 \times p^4 \times n^3 \times m^4 \times n^2$

(d) $-m^4 \times 2n^5 \times 3m \times \frac{1}{4}n^2$

Penyelesaian:

(a) $m^3 \times n^2 \times m^4 \times n^5$

$$\begin{aligned} &= m^3 \times m^4 \times n^2 \times n^5 \\ &= m^{3+4} \times n^{2+5} \\ &= m^7 \times n^7 \\ &= m^7 n^7 \end{aligned}$$

Kumpulkan asas yang sama.

Tambahkan indeks bagi asas yang sama.

(c) $p^2 \times m^3 \times p^4 \times n^3 \times m^4 \times n^2$

$$\begin{aligned} &= m^3 \times m^4 \times n^3 \times n^2 \times p^2 \times p^4 \\ &= m^{3+4} \times n^{3+2} \times p^{2+4} \\ &= m^7 n^5 p^6 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 (b) \quad & (0.3)^2 \times (0.2)^2 \times 0.3 \times (0.2)^5 \times (0.3)^3 \\
 &= (0.3)^2 \times (0.3)^1 \times (0.3)^3 \times (0.2)^2 \times (0.2)^5 \\
 &= (0.3)^{(2+1+3)} \times (0.2)^{(2+5)} \\
 &= (0.3)^6 \times (0.2)^7
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 (d) \quad & -m^4 \times 2n^5 \times 3m \times \frac{1}{4}n^2 \\
 &= (-1 \times 2 \times 3 \times \frac{1}{4}) m^4 \times m^1 \times n^5 \times n^2 \\
 &= -\frac{3}{2} m^{4+1} n^{5+2} \\
 &= -\frac{3}{2} m^5 n^7
 \end{aligned}$$

PERINGATAN

$$-a^n \neq (-a)^n$$

Contoh:

$$-3^2 \neq (-3)^2$$

$$-9 \neq 9$$

UJI MINDA 1.2b

1. Nyatakan dalam bentuk indeks paling ringkas.

(a) $5^4 \times 9^3 \times 5 \times 9^2$

(b) $(0.4)^2 \times (1.2)^3 \times (0.4) \times (1.2)^5 \times (1.2)$

(c) $12x^5 \times y^3 \times \frac{1}{2}x \times \frac{2}{3}y^4$

(d) $-2k^5 \times p^6 \times \frac{1}{4}p^5 \times 3k$

Pembahagian nombor dalam bentuk indeks

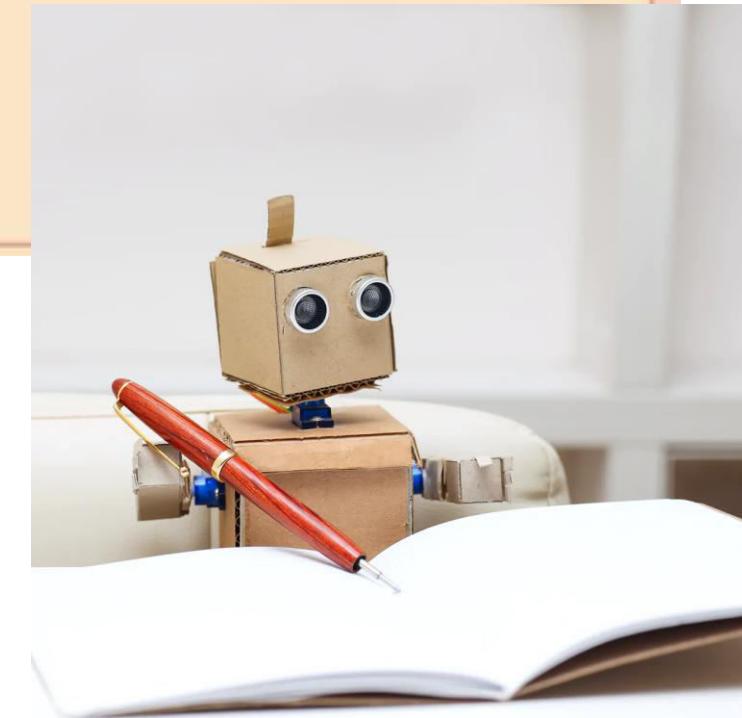
(a) $4^5 \div 4^2$

$$\frac{4^5}{4^2} = \frac{\overbrace{4 \times 4 \times 4 \times 4 \times 4}^{5 \text{ faktor}}}{\underbrace{4 \times 4}_{2 \text{ faktor}}} = \underbrace{4 \times 4 \times 4}_{3 \text{ faktor (Baki)}} = 4^3$$

$$4^5 \div 4^2 = 4^{\boxed{3}}$$
$$4^5 \div 4^2 = 4^{\boxed{5-2}}$$

$3 = 5 - 2$

Pendaraban berulang

(b) $2^6 \div 2^2$

$$\frac{2^6}{2^2} = \frac{\overbrace{2 \times 2 \times 2 \times 2 \times 2 \times 2}^{6 \text{ faktor}}}{\underbrace{2 \times 2}_{2 \text{ faktor}}} = \underbrace{2 \times 2 \times 2}_{4 \text{ faktor (Baki)}} = 2^4$$

$$2^6 \div 2^2 = 2^{\square}$$

$$2^6 \div 2^2 = 2^{\square}$$

(c) $(-3)^5 \div (-3)^3$

$$\frac{(-3)^5}{(-3)^3} = \frac{\overbrace{(-3) \times (-3) \times (-3) \times (-3) \times (-3)}^{5 \text{ faktor}}}{\underbrace{(-3) \times (-3) \times (-3)}_{3 \text{ faktor}}} = \underbrace{(-3) \times (-3)}_{2 \text{ faktor (Baki)}} = (-3)^2$$

$$(-3)^5 \div (-3)^3 = (-3)^{\square}$$

$$(-3)^5 \div (-3)^3 = (-3)^{\square}$$

Hasil daripada Cetusan Minda 2, didapati bahawa;

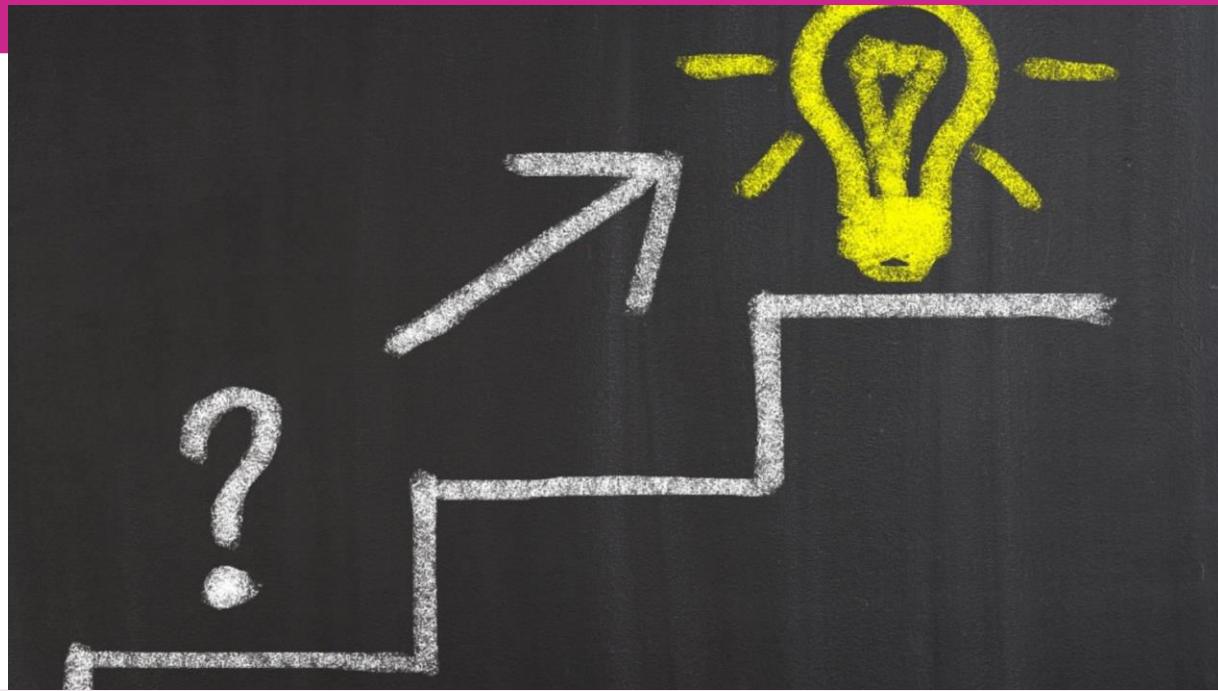
$$4^5 \div 4^2 = 4^{5-2}$$

$$2^6 \div 2^2 = 2^{6-2}$$

$$(-3)^5 \div (-3)^3 = (-3)^{5-3}$$

Secara generalisasi,

$$a^m \div a^n = a^{m-n}$$

Contoh / 8

Ringkaskan setiap yang berikut.

(a) $5^4 \div 5^2$

(b) $(-3)^4 \div (-3)^2 \div (-3)$

(c) $m^4n^3 \div m^2n$

(d) $25x^2y^3 \div 5xy$

(e) $12m^{10} \div 4m^5 \div m^2$

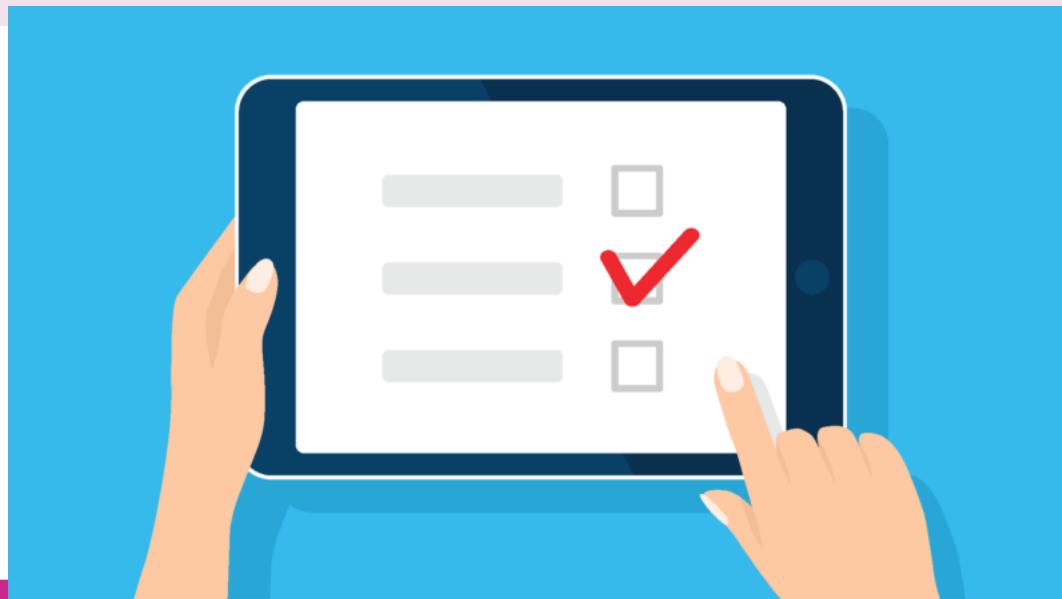
(f) $-16p^8 \div 2p^5 \div 4p^2$

Penyelesaian:

$$\begin{aligned}(a) \quad & 5^4 \div 5^2 \\&= 5^{4-2} \\&= 5^2\end{aligned}$$

$$\begin{aligned}(b) \quad & (-3)^4 \div (-3)^2 \div (-3) \\&= (-3)^4 \div (-3)^2 \div (-3)^1 \\&= (-3)^{4-2-1} \\&= (-3)^1 \\&= -3\end{aligned}$$

$$\begin{aligned}(c) \quad & m^4n^3 \div m^2n \\&= m^4n^3 \div m^2n^1 \\&= m^{4-2} n^{3-1} \\&= m^2 n^2\end{aligned}$$

$$\begin{aligned}(d) \quad & 25x^2y^3 \div 5xy \\& = 25x^2y^3 \div 5x^1y^1 \\& = \frac{25}{5} x^{2-1} y^{3-1} \\& \quad \leftarrow \text{Operasi untuk pekali.} \\& = 5x^1y^2 \\& = 5xy^2\end{aligned}$$

$$\begin{aligned}(e) \quad & 12m^{10} \div 4m^5 \div m^2 \\& = \frac{12}{4} (m^{10} \div m^5 \div m^2) \\& = 3(m^{10-5}) \div m^2 \\& = 3m^{5-2} \\& = 3m^3\end{aligned}$$

$$\begin{aligned}(f) \quad & -16p^8 \div 2p^5 \div 4p^2 \\& = \frac{-16}{2} (p^8 \div p^5) \div 4p^2 \\& = -8p^{8-5} \div 4p^2 \\& = -8p^3 \div 4p^2 \\& = -\frac{8}{4} (p^3 \div p^2) \\& = -2p^{3-2} \\& = -2p^1 \\& = -2p\end{aligned}$$

UJI MINDA 1.2c

1. Permudahkan setiap yang berikut.

(a) $4^5 \div 4^4$

(b) $7^{10} \div 7^6 \div 7^2$

(c) $\frac{m^8 n^6}{m^4 n}$

(d) $\frac{27x^4 y^5}{9x^3 y^2}$

(e) $m^7 \div m^2 \div m^4$

(f) $-25h^4 \div 5h^2 \div h$

2. Salin dan lengkapkan setiap persamaan di bawah.

(a) $8^\square \div 8^4 \div 8^3 = 8$

(b) $m^4 n^\square \div m^\square n^5 = m^2 n$

(c) $\frac{m^{10} n^4 \times m^\square n^2}{m^7 n} = m^5 n^\square$

(d) $\frac{27x^3 y^6 \times xy^\square}{\square x^2 y^3} = 3x^\square y^5$

3. Jika $\frac{2^x \times 3^y}{2^4 \times 3^2} = 6$, tentukan nilai $x + y$.

**APAKAH KAITAN
ANTARA NOMBOR
DALAM BENTUK INDEKS
YANG DIKUASAKAN
DENGAN PENDARABAN
BERULANG?**

- Menghubung kait nombor dalam bentuk indeks yang dikuasakan dengan pendaraban berulang, dan seterusnya membuat generalisasi

Bentuk indeks yang dikuasakan	Pendaraban berulang dalam bentuk indeks	Kesimpulan
(a) $(3^2)^4$	$\begin{aligned} & 3^2 \times 3^2 \times 3^2 \times 3^2 \\ & = 3^{2+2+2+2} \\ & = 3^{2(4)} \end{aligned}$ <p>4 faktor 4 kali</p> <p>2 ditambah 4 kali</p>	$\begin{aligned} (3^2)^4 &= 3^{2(4)} \\ &= 3^8 \end{aligned}$

Bentuk indeks yang dikuasakan	Pendaraban berulang dalam bentuk indeks	Kesimpulan
(b) $(5^4)^3$	$ \begin{aligned} & 3 \text{ faktor} \\ & \overbrace{5^4 \times 5^4 \times 5^4} \\ & = 5^{\underline{4+4+4}} \\ & \quad \quad \quad \leftarrow 3 \text{ kali} \\ & = 5^{4(3)} \quad \leftarrow \boxed{4 \text{ ditambah } 3 \text{ kali}} \end{aligned} $	$ \begin{aligned} (5^4)^3 &= 5^{\square} \\ &= 5^{\square} \end{aligned} $
(c) $(4^3)^6$	$ \begin{aligned} & 6 \text{ faktor} \\ & \overbrace{4^3 \times 4^3 \times 4^3 \times 4^3 \times 4^3 \times 4^3} \\ & = 4^{\underline{3+3+3+3+3+3}} \\ & \quad \quad \quad \leftarrow 6 \text{ kali} \\ & = 4^{3(6)} \quad \leftarrow \boxed{3 \text{ ditambah } 6 \text{ kali}} \end{aligned} $	$ \begin{aligned} (4^3)^6 &= 4^{\square} \\ &= 4^{\square} \end{aligned} $

Kesimpulan daripada Cetusan Minda 3, boleh disemak dengan kaedah berikut.

Contoh (a)

$$\begin{aligned}(3^2)^4 &= 3^2 \times 3^2 \times 3^2 \times 3^2 \\&= 3^{2+2+2+2} \\&= 3^8\end{aligned}$$

$$\begin{aligned}3^{2(4)} &= 3^{2 \times 4} \\&= 3^8\end{aligned}$$

Contoh (b)

$$\begin{aligned}(5^4)^3 &= 5^4 \times 5^4 \times 5^4 \\&= 5^{4+4+4} \\&= 5^{12}\end{aligned}$$

$$\begin{aligned}5^{4(3)} &= 5^{4 \times 3} \\&= 5^{12}\end{aligned}$$

Contoh (c)

$$\begin{aligned}(4^3)^6 &= 4^3 \times 4^3 \times 4^3 \times 4^3 \times 4^3 \times 4^3 \\&= 4^{3+3+3+3+3+3} \\&= 4^{18}\end{aligned}$$

$$\begin{aligned}4^{3(6)} &= 4^{3 \times 6} \\&= 4^{18}\end{aligned}$$

Daripada bahagian kesimpulan Cetusan Minda 3, kita dapati bahawa;

$$(3^2)^4 = 3^{2(4)}$$

$$(5^4)^3 = 5^{4(3)}$$

$$(4^3)^6 = 4^{3(6)}$$

Secara generalisasi,

$$(a^m)^n = a^{mn}$$

BIJAK MINDA

Diberi,

$$m^{rt} = 3^{12}$$

Apakah nilai-nilai yang mungkin bagi m , r dan t jika $r > t$?

Contoh / 9

1. Permudahkan setiap yang berikut.

(a) $(3^4)^2$

(b) $(h^3)^{10}$

(c) $((-y)^6)^3$

2. Tentukan sama ada persamaan berikut **benar** atau **palsu**.

(a) $(4^2)^3 = (4^3)^2$

(b) $(2^3)^4 = (2^2)^6$

(c) $(3^2)^6 = (27^2)^4$

Penyelesaian:

1. (a) $(3^4)^2$
 $= 3^{4(2)}$
 $= 3^8$

2. (a) $\underbrace{(4^2)^3}_{\text{kiri}} = \underbrace{(4^3)^2}_{\text{kanan}}$

Kiri:

$$(4^2)^3 = 4^{2(3)} = 4^6$$

Kanan:

$$(4^3)^2 = 4^{3(2)} = 4^6$$

Maka, $(4^2)^3 = (4^3)^2$
adalah **benar**.

(b) $(h^3)^{10}$
 $= h^{3(10)}$
 $= h^{30}$

(b) $\underbrace{(2^3)^4}_{\text{kiri}} = \underbrace{(2^2)^6}_{\text{kanan}}$

Kiri:

$$(2^3)^4 = 2^{3(4)} = 2^{12}$$

Kanan:

$$(2^2)^6 = 2^{2(6)} = 2^{12}$$

Maka, $(2^3)^4 = (2^2)^6$
adalah **benar**.

(c) $((-y)^6)^3$
 $= (-y)^{6(3)}$
 $= (-y)^{18}$

(c) $\underbrace{(3^2)^6}_{\text{kiri}} = \underbrace{(27^2)^4}_{\text{kanan}}$

Kiri:

$$(3^2)^6 = 3^{2(6)} = 3^{12}$$

Kanan:

$$\begin{aligned} (27^2)^4 &= (3^{3(2)})^4 \\ &= 3^{6(4)} \\ &= 3^{24} \end{aligned}$$

Maka, $(3^2)^6 = (27^2)^4$
adalah **palsu**.

UJI MINDA 1.2d

1. Gunakan hukum indeks untuk meringkaskan setiap pernyataan berikut.

(a) $(12^5)^2$	(b) $(3^{10})^2$	(c) $(7^2)^3$	(d) $((-4)^3)^7$
(e) $(k^8)^3$	(f) $(g^2)^{13}$	(g) $((-m)^4)^3$	(h) $((-c)^7)^3$

2. Tentukan sama ada persamaan berikut **benar** atau **palsu**.

(a) $(2^4)^5 = (2^2)^{10}$	(b) $(3^3)^7 = (27^2)^4$	(c) $(5^2)^5 = (125^2)^3$	(d) $-(7^2)^4 = (-49^2)^3$

$$(a^m \times b^n)^q$$

$$= (a^m)^q \times (b^n)^q$$

$$= a^{mq} \times b^{nq}$$

$$(a^m b^n)^q = a^{mq} b^{nq}$$

$$(a^m \div b^n)^q$$

$$= (a^m)^q \div (b^n)^q$$

$$= a^{mq} \div b^{nq}$$

$$\left(\frac{a^m}{b^n}\right)^q = \frac{a^{mq}}{b^{nq}}$$

BAGAIMANAKAH ANDA MENGGUNAKAN HUKUM INDEKS
UNTUK OPERASI PENDARABAN DAN PEMBAHAGIAN?

Contoh /10

1. Permudahkan setiap yang berikut.

(a) $(7^3 \times 5^4)^3$

(b) $(2^4 \times 5^3 \times 11^2)^5$

(c) $(p^2q^3r)^4$

(d) $(5m^4n^3)^2$

(e) $\left(\frac{2^5}{3^2}\right)^4$

(f) $\left(\frac{2x^3}{3y^7}\right)^4$

(g) $\frac{(3m^2n^3)^3}{6m^3n}$

(h) $\frac{(2x^3y^4)^4 \times (3xy^2)^3}{36x^{10}y^{12}}$

Penyelesaian:

$$(a) (7^3 \times 5^4)^3$$

$$= 7^{3(3)} \times 5^{4(3)}$$

$$= 7^9 \times 5^{12}$$

$$(c) (p^2 q^3 r)^4$$

$$= p^{2(4)} q^{3(4)} r^{1(4)}$$

$$= p^8 q^{12} r^4$$

$$(e) \left(\frac{2^5}{3^2}\right)^4$$

$$= \frac{2^{5(4)}}{3^{2(4)}}$$

$$= \frac{2^{20}}{3^8}$$

$$(b) (2^4 \times 5^3 \times 11^2)^5$$

$$= 2^{4(5)} \times 5^{3(5)} \times 11^{2(5)}$$

$$= 2^{20} \times 5^{15} \times 11^{10}$$

$$(d) (5m^4 n^3)^2$$

$$= 5^2 m^{4(2)} n^{3(2)}$$

$$= 25m^8 n^6$$

$$(f) \left(\frac{2x^3}{3y^7}\right)^4$$

$$= \frac{2^4 x^{3(4)}}{3^4 y^{7(4)}}$$

$$= \frac{16x^{12}}{81y^{28}}$$

$$(g) \frac{(3m^2n^3)^3}{6m^3n}$$

$$= \frac{3^3 m^{2(3)} n^{3(3)}}{6m^3 n^1}$$

$$= \frac{27m^6n^9}{6m^3n^1}$$

$$= \frac{9}{2} m^{6-3} n^{9-1}$$

$$= \frac{9}{2} m^3 n^8$$

$$(h) \frac{(2x^3y^4)^4 \times (3xy^2)^3}{36x^{10}y^{12}}$$

$$= \frac{2^4 x^{3(4)} y^{4(4)} \times 3^3 x^{1(3)} y^{2(3)}}{36x^{10}y^{12}}$$

$$= \frac{16x^{12}y^{16} \times 27x^3y^6}{36x^{10}y^{12}}$$

$$= \left(\frac{16 \times 27}{36} \right) x^{12+3-10} y^{16+6-12}$$

$$= 12x^5 y^{10}$$

UJI MINDA 1.2e

1. Ringkaskan setiap yang berikut.

(a) $(2 \times 3^4)^2$

(b) $(11^3 \times 9^5)^3$

(c) $(13^3 \div 7^6)^2$

(d) $(5^3 \times 3^4)^5$

(e) $(m^3n^4p^2)^5$

(f) $(2w^2x^3)^4$

(g) $\left(\frac{-3a^5}{b^4}\right)^6$

(h) $\left(\frac{2a^5}{3b^4}\right)^3$

2. Permudahkan setiap yang berikut.

(a) $\left(\frac{11^3 \times 4^2}{11^2}\right)^2$

(b) $\frac{3^3 \times (6^2)^3}{6^4}$

(c) $\left(\frac{4^2}{6^3}\right)^3 \div \frac{4^2}{6^3}$

(d) $\frac{((-4)^6)^2 \times (-5^2)^3}{(-4)^6 \times (-5)^2}$

(e) $\frac{x^2y^6 \times x^3}{xy^2}$

(f) $\frac{(h^3k^2)^4}{(hk)^2}$

(g) $\frac{(m^5 n^7)^3}{(m^2n^3)^2}$

(h) $\frac{(b^2d^4)^3}{(b^2d^3)^2}$

3. Permudahkan setiap yang berikut.

(a) $\frac{(2m^2n^4)^3 \times (3mn^4)^2}{12m^7n^{12}}$

(b) $\frac{(5xy^4)^2 \times 6x^{10}y}{15x^4y^6}$

(c) $\frac{24d^3e^5 \times (3d^3e^4)^2}{(d^5e^6) \times (6de^2)^3}$

$$2^0 = 1$$

$$m^0 = 1$$

Iaitu suatu nombor atau sebutan algebra yang mempunyai indeks sifar akan memberi nilai 1.

Secara generalisasi, $a^0 = 1 ; a \neq 0$

$$2^{-2} = \frac{1}{2^2}$$

$$m^{-3} = \frac{1}{m^3}$$

Secara generalisasi,

$$a^{-n} = \frac{1}{a^n}; a \neq 0$$

Contoh /11

Penyelesaian:

1. (a) $a^{-2} = \frac{1}{a^2}$

(b) $x^{-4} = \frac{1}{x^4}$

(c) $\frac{1}{8^{-5}} = 8^5$

(d) $\frac{1}{y^{-9}} = y^9$

(e) $2m^{-3} = \frac{2}{m^3}$

(f) $\frac{3}{5}n^{-8} = \frac{3}{5n^8}$

(g) $\left(\frac{2}{3}\right)^{-10} = \left(\frac{3}{2}\right)^{10}$

(h) $\left(\frac{x}{y}\right)^{-7} = \left(\frac{y}{x}\right)^7$

2. (a) $\frac{1}{3^4} = 3^{-4}$

(b) $\frac{1}{m^5} = m^{-5}$

(c) $7^5 = \frac{1}{7^{-5}}$

(d) $n^{20} = \frac{1}{n^{-20}}$

(e) $\left(\frac{4}{5}\right)^8 = \left(\frac{5}{4}\right)^{-8}$

(f) $\left(\frac{m}{n}\right)^{15} = \left(\frac{n}{m}\right)^{-15}$

$$\begin{aligned}3. \quad (a) \quad & 3^2 \times 3^4 \div 3^8 \\&= 3^{2+4-8} \\&= 3^{-2} \\&= \frac{1}{3^2}\end{aligned}$$

$$\begin{aligned}(b) \quad & \frac{(2^4)^2 \times (3^5)^3}{(2^8 \times 3^6)^2} \\&= \frac{2^8 \times 3^{15}}{2^{16} \times 3^{12}} \\&= 2^{8-16} \times 3^{15-12} \\&= 2^{-8} \times 3^3 \\&= \frac{3^3}{2^8}\end{aligned}$$

$$\begin{aligned}(c) \quad & \frac{(4xy^2)^2 \times x^5y}{(2x^3y)^5} \\&= \frac{4^2x^2y^4 \times x^5y^1}{2^5x^{15}y^5} \\&= \frac{16}{32}x^{2+5-15}y^{4+1-5} \\&= \frac{1}{2}x^{-8}y^0 \\&= \frac{1}{2x^8}\end{aligned}$$

$$y^0 = 1$$

$$y^1 = y$$

UJI MINDA 1.2f

1. Nyatakan setiap sebutan berikut dalam bentuk indeks positif.

(a) 5^{-3}

(b) 8^{-4}

(c) x^{-8}

(d) y^{-16}

(e) $\frac{1}{a^{-4}}$

(f) $\frac{1}{20^{-2}}$

(g) $3n^{-4}$

(h) $-5n^{-6}$

(i) $\frac{2}{7}m^{-5}$

(j) $\left(-\frac{3}{8}\right)m^{-4}$

(k) $\left(\frac{2}{5}\right)^{-12}$

(l) $\left(-\frac{3}{7}\right)^{-14}$

(m) $\left(\frac{x}{y}\right)^{-10}$

(n) $\left(\frac{2x}{3y}\right)^{-4}$

(o) $\left(\frac{1}{2x}\right)^{-5}$

2. Nyatakan setiap sebutan berikut dalam bentuk indeks negatif.

(a) $\frac{1}{5^4}$

(b) $\frac{1}{8^3}$

(c) $\frac{1}{m^7}$

(d) $\frac{1}{n^9}$

(e) 10^2

(f) $(-4)^3$

(g) m^{12}

(h) n^{16}

(i) $\left(\frac{4}{7}\right)^9$

(j) $\left(\frac{x}{y}\right)^{10}$

3. Permudahkan setiap yang berikut.

(a) $\frac{(4^2)^3 \times 4^5}{(4^6)^2}$

(b) $\frac{(2^3 \times 3^2)^3}{(2 \times 3^4)^5}$

(c) $\frac{(5^2)^5}{(2^3)^{-2} \times (5^4)^2}$

(d) $\frac{3m^2n^4 \times (mn^3)^{-2}}{9m^3n^5}$

(e) $\frac{(2m^2n^2)^{-3} \times (3mn^2)^4}{(9m^3n)^2}$

(f) $\frac{(4m^2n^4)^2}{(2m^{-2}n)^5 \times (3m^4n)^2}$

Bagaimakah anda menentu dan menyatakan hubungan antara indeks pecahan dengan punca kuasa dan kuasa?

Hubungan antara $\sqrt[n]{a}$ dengan $a^{\frac{1}{n}}$

Di Tingkatan 1, anda telah belajar tentang kuasa dua dan punca kuasa dua serta kuasa tiga dan punca kuasa tiga. Tentukan nilai x bagi

(a) $x^2 = 9$

(b) $x^3 = 64$

STANDARD PEMBELAJARAN

Menentu dan menyatakan hubungan antara indeks pecahan dengan punca kuasa dan kuasa.

Penyelesaian:

$$(a) \quad x^2 = 9$$
$$\sqrt{x^2} = \sqrt{3^2}$$
$$x = 3$$

Punca kuasa dua digunakan untuk penghapusan kuasa dua.

$$(b) \quad x^3 = 64$$
$$\sqrt[3]{x^3} = \sqrt[3]{4^3}$$
$$x = 4$$

Punca kuasa tiga digunakan untuk penghapusan kuasa tiga.

Tahukah anda, nilai bagi x dalam contoh (a) dan (b) di atas boleh ditentukan dengan indeks yang dikuasakan dengan nilai salingannya?

$$(a) \quad x^2 = 9$$
$$x^{2(\frac{1}{2})} = 9^{\frac{1}{2}}$$
$$x^1 = 3^{2(\frac{1}{2})}$$
$$x = 3$$

Salingan bagi 2 ialah $\frac{1}{2}$.

$$(b) \quad x^3 = 64$$
$$x^{3(\frac{1}{3})} = 64^{\frac{1}{3}}$$
$$x^1 = 4^{3(\frac{1}{3})}$$
$$x = 4$$

Salingan bagi 3 ialah $\frac{1}{3}$.

BULETIN

$\frac{1}{a}$ merupakan salingan untuk a .

$$2\sqrt{x} = x^{\frac{1}{2}}$$

$$3\sqrt{x} = x^{\frac{1}{3}}$$

Secara generalisasi,

$$\sqrt[n]{a} = a^{\frac{1}{n}}; a \neq 0$$

Contoh/12

1. Tukarkan setiap sebutan berikut kepada bentuk $a^{\frac{1}{n}}$.
(a) $\sqrt[2]{36}$ (b) $\sqrt[3]{-27}$ (c) $\sqrt[5]{m}$ (d) $\sqrt[7]{n}$
2. Tukarkan setiap sebutan berikut kepada bentuk $\sqrt[n]{a}$.
(a) $125^{\frac{1}{5}}$ (b) $256^{\frac{1}{8}}$ (c) $(-1\ 000)^{\frac{1}{3}}$ (d) $n^{\frac{1}{12}}$
3. Hitung nilai setiap sebutan berikut.
(a) $\sqrt[5]{-32}$ (b) $\sqrt[6]{729}$ (c) $512^{\frac{1}{3}}$ (d) $(-243)^{\frac{1}{5}}$

Penyelesaian:

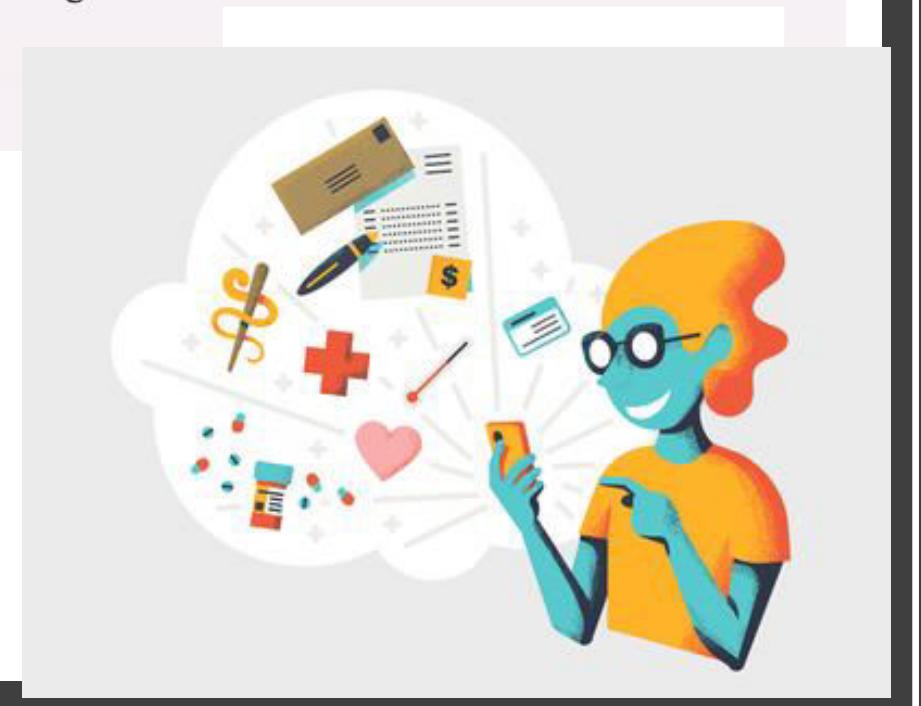
1. (a) ${}^2\sqrt{36} = 36^{\frac{1}{2}}$ (b) ${}^3\sqrt{-27} = (-27)^{\frac{1}{3}}$ (c) ${}^5\sqrt{m} = m^{\frac{1}{5}}$ (d) ${}^7\sqrt{n} = n^{\frac{1}{7}}$
2. (a) $125^{\frac{1}{5}} = {}^5\sqrt{125}$ (b) $256^{\frac{1}{8}} = {}^8\sqrt{256}$ (c) $(-1\ 000)^{\frac{1}{3}} = {}^3\sqrt{(-1\ 000)}$ (d) $n^{\frac{1}{12}} = {}^{12}\sqrt{n}$

3. (a) $\sqrt[5]{-32} = (-32)^{\frac{1}{5}}$
 $= (-2)^{\sqrt[5]{\frac{1}{5}}}$
 $= (-2)^1$
 $= -2$

(b) $\sqrt[6]{729} = 729^{\frac{1}{6}}$
 $= 3^{\sqrt[6]{\frac{1}{6}}}$
 $= 3^1$
 $= 3$

(c) $512^{\frac{1}{3}} = 8^{3(\frac{1}{3})}$
 $= 8^1$
 $= 8$

(d) $(-243)^{\frac{1}{5}} = (-3)^{\sqrt[5]{\frac{1}{5}}}$
 $= (-3)^1$
 $= -3$

UJI MINDA 1.2g

1. Tukarkan setiap sebutan berikut kepada bentuk $a^{\frac{1}{n}}$.
(a) $\sqrt[3]{125}$ (b) $\sqrt[7]{2\ 187}$ (c) $\sqrt[5]{-1\ 024}$ (d) $\sqrt[10]{n}$
2. Tukarkan setiap sebutan berikut kepada bentuk $n\sqrt{a}$.
(a) $4^{\frac{1}{2}}$ (b) $32^{\frac{1}{5}}$ (c) $(-729)^{\frac{1}{3}}$ (d) $n^{\frac{1}{15}}$
3. Hitung nilai setiap sebutan berikut.
(a) $\sqrt[3]{343}$ (b) $\sqrt[5]{-7\ 776}$ (c) $262\ 144^{\frac{1}{6}}$ (d) $(-32\ 768)^{\frac{1}{5}}$

Apakah hubungan antara $a^{\frac{m}{n}}$ dengan $(a^m)^{\frac{1}{n}}$, $(a^{\frac{1}{n}})^m$, $\sqrt[n]{a^m}$ dan $(\sqrt[n]{a})^m$?

Anda telah pelajari bahawa;

$$a^{mn} = (a^m)^n \text{ dan } \sqrt[n]{a^1} = a^{\frac{1}{n}}$$

$$a^{\frac{m}{n}} = (a^m)^{\frac{1}{n}} = (a^{\frac{1}{n}})^m$$

$$a^{\frac{m}{n}} = \sqrt[n]{a^m} = (\sqrt[n]{a})^m$$

Contoh 13

Penyelesaian:

1. (a) $81^{\frac{3}{2}} = (81^3)^{\frac{1}{2}}$
 $81^{\frac{3}{2}} = (81^{\frac{1}{2}})^3$

(b) $27^{\frac{2}{3}} = (27^2)^{\frac{1}{3}}$
 $27^{\frac{2}{3}} = (27^{\frac{1}{3}})^2$

(c) $h^{\frac{3}{5}} = (h^3)^{\frac{1}{5}}$
 $h^{\frac{3}{5}} = (h^{\frac{1}{5}})^3$

2. (a) $343^{\frac{2}{3}} = \sqrt[3]{343^2}$
 $343^{\frac{2}{3}} = (\sqrt[3]{343})^2$

(b) $4\ 096^{\frac{5}{6}} = \sqrt[6]{4\ 096^5}$
 $4\ 096^{\frac{5}{6}} = (\sqrt[6]{4\ 096})^5$

(c) $m^{\frac{2}{5}} = \sqrt[5]{m^2}$
 $m^{\frac{2}{5}} = (\sqrt[5]{m})^2$

UJI MINDA 1.2h

1. Lengkapkan jadual di bawah.

$a^{\frac{m}{n}}$	$729^{\frac{5}{6}}$	$121^{\frac{3}{2}}$	$w^{\frac{3}{7}}$	$x^{\frac{2}{5}}$	$\left(\frac{16}{81}\right)^{\frac{3}{4}}$	$\left(\frac{h}{k}\right)^{\frac{2}{3}}$
$(a^m)^{\frac{1}{n}}$						
$(a^{\frac{1}{n}})^m$						
$\sqrt[n]{a^m}$						
$(\sqrt[n]{a})^m$						

Contoh/14

1. Hitung nilai setiap sebutan berikut.

(a) $9^{\frac{5}{2}}$

(b) $16^{\frac{5}{4}}$

Penyelesaian:

1. (a) $9^{\frac{5}{2}}$

Kaedah 1 $9^{\frac{5}{2}} = (\sqrt{9})^5 = (3)^5 = 243$

Kaedah 2 $9^{\frac{5}{2}} = \sqrt{9^5} = \sqrt{59\ 049} = 243$

(b) $16^{\frac{5}{4}}$

Kaedah 1 $16^{\frac{5}{4}} = (4\sqrt{16})^5 = 2^5 = 32$

Kaedah 2 $16^{\frac{5}{4}} = \sqrt[4]{16^5} = \sqrt[4]{1\ 048\ 576} = 32$

UJI MINDA 1.2i

1. Hitung nilai setiap yang berikut.

(a) $27^{\frac{2}{3}}$

(b) $32^{\frac{2}{5}}$

(c) $128^{\frac{2}{7}}$

(d) $256^{\frac{3}{8}}$

(e) $64^{\frac{4}{3}}$

(f) $1\ 024^{\frac{2}{5}}$

(g) $1\ 296^{\frac{3}{4}}$

(h) $49^{\frac{3}{2}}$

(i) $2\ 401^{\frac{1}{4}}$

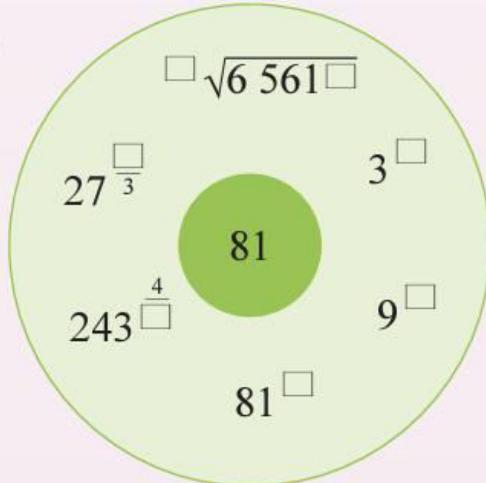
(j) $121^{\frac{3}{2}}$

(k) $2\ 197^{\frac{2}{3}}$

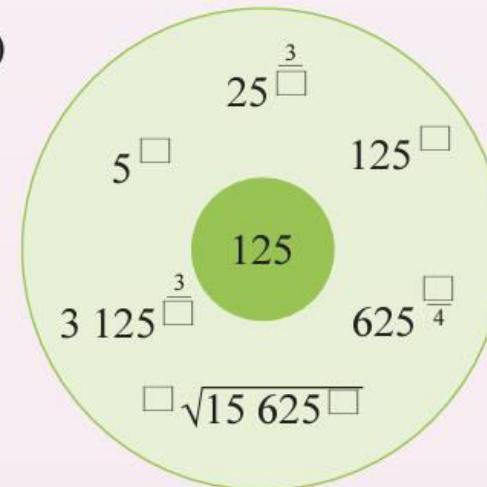
(l) $10\ 000^{\frac{3}{4}}$

2. Lengkapkan rajah berikut dengan nilai yang betul.

(a)

(b)

Bagaimanakah anda melaksanakan operasi yang melibatkan hukum indeks?

Hukum Indeks

$$a^m \times a^n = a^{m+n}$$

$$a^m \div a^n = a^{m-n}$$

$$(a^m)^n = a^{mn}$$

$$a^0 = 1$$

$$a^{-n} = \frac{1}{a^n}$$

$$a^{\frac{1}{n}} = \sqrt[n]{a}$$

$$a^{\frac{m}{n}} = a^{m(\frac{1}{n})} = (a^{\frac{1}{n}})^m$$

$$a^{\frac{m}{n}} = \sqrt[n]{a^m} = (\sqrt[n]{a})^m$$

Contoh/15

1. Permudahkan setiap yang berikut.

$$(a) \frac{(-3x)^3 \times (2x^3y^{-4})^2}{108x^4 y^3}$$

$$(b) \frac{\sqrt{m} n^{\frac{3}{4}} \times (mn^3)^{\frac{1}{3}}}{(m^{-1} \sqrt{n^3})^{\frac{1}{6}}}$$

$$(c) \frac{(2h)^2 \times (16h^8)^{\frac{1}{4}}}{(8^{\frac{1}{3}}h)^{-2}}$$

Penyelesaian:

$$\begin{aligned} \text{(a)} \quad & \frac{(-3x)^3 \times (2x^3y^{-4})^2}{108x^4 y^3} \\ &= \frac{(-3)^3 x^3 \times 2^2 x^{3(2)} y^{-4(2)}}{108x^4 y^3} \\ &= \frac{-27x^3 \times 4x^6 y^{-8}}{108x^4 y^3} \\ &= \left(\frac{-27 \times 4}{108}\right) x^{3+6-4} y^{-8-3} \\ &= -1 x^5 y^{-11} \\ &= -\frac{x^5}{y^{11}} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{b)} \quad & \frac{\sqrt{m} n^{\frac{3}{4}} \times (mn^3)^{\frac{1}{3}}}{(m^{-1} \sqrt{n^3})^{\frac{1}{6}}} \\ &= \frac{m^{\frac{1}{2}} n^{\frac{3}{4}} \times m^{\frac{1}{3}} n^{3(\frac{1}{3})}}{m^{-1(\frac{1}{6})} n^{\frac{3}{2}(\frac{1}{6})}} \\ &= \frac{m^{\frac{1}{2}} n^{\frac{3}{4}} \times m^{\frac{1}{3}} n^1}{m^{-\frac{1}{6}} n^{\frac{1}{4}}} \\ &= m^{\frac{1}{2} + \frac{1}{3} - (-\frac{1}{6})} n^{\frac{3}{4} + 1 - \frac{1}{4}} \\ &= m^1 n^{\frac{3}{2}} \\ &= mn^{\frac{3}{2}} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{(c)} \quad & \frac{(2h)^2 \times (16h^8)^{\frac{1}{4}}}{(8^{\frac{1}{3}}h)^{-2}} \\ &= \frac{2^2 h^2 \times 16^{\frac{1}{4}} h^{8(\frac{1}{4})}}{8^{\frac{1}{3}(-2)} h^{(-2)}} \\ &= \frac{2^2 h^2 \times 2^{\cancel{A}(\frac{1}{\cancel{4}})} h^{\cancel{8}(\frac{1}{\cancel{4}})}}{2^{\cancel{B}(\frac{1}{\cancel{3}})} (-2) h^{(-2)}} \\ &= \frac{2^2 h^2 \times 2^1 h^2}{2^{-2} h^{-2}} \\ &= 2^{2+1-(-2)} h^{2+2-(-2)} \\ &= 2^5 h^6 \\ &= 32 h^6 \end{aligned}$$

Contoh/16

1. Hitung nilai setiap yang berikut.

$$(a) \frac{49^{\frac{1}{2}} \times 125^{-\frac{1}{3}}}{\sqrt[4]{2\ 401} \times \sqrt[5]{3\ 125}}$$

$$(b) \frac{16^{\frac{3}{4}} \times 81^{-\frac{1}{4}}}{(2^6 \times 3^4)^{\frac{1}{2}}}$$

$$(c) \frac{(243^{\frac{4}{5}} \times 5^{\frac{3}{2}})^2}{\sqrt[4]{81} \times \sqrt{25^4}}$$

Penyelesaian:

$$\begin{aligned}(a) \frac{49^{\frac{1}{2}} \times 125^{-\frac{1}{3}}}{\sqrt[4]{2401} \times \sqrt[5]{3125}} \\&= \frac{7^{2(\frac{1}{2})} \times 5^{3(-\frac{1}{3})}}{(7^4)^{\frac{1}{4}} \times (5^5)^{\frac{1}{5}}} \\&= \frac{7^1 \times 5^{-1}}{7^1 \times 5^1} \\&= 7^{1-1} \times 5^{-1-1} \\&= 7^0 \times 5^{-2} \\&= 1 \times \frac{1}{5^2} \\&= \frac{1}{25}\end{aligned}$$

$$\begin{aligned}(b) \frac{16^{\frac{3}{4}} \times 81^{-\frac{1}{4}}}{(2^6 \times 3^4)^{\frac{1}{2}}} \\&= \frac{2^{4(\frac{3}{4})} \times 3^{4(-\frac{1}{4})}}{2^{6(\frac{1}{2})} \times 3^{4(\frac{1}{2})}} \\&= \frac{2^3 \times 3^{-1}}{2^3 \times 3^2} \\&= 2^{3-3} \times 3^{-1-2} \\&= 2^0 \times 3^{-3} \\&= 1 \times \frac{1}{3^3} \\&= \frac{1}{27}\end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 \text{(c)} \quad & \frac{\left(243^{\frac{4}{5}} \times 5^{\frac{3}{2}}\right)^2}{4\sqrt{81} \times \sqrt{25^4}} \\
 &= \frac{243^{\frac{4}{5}(2)} \times 5^{\frac{3}{2}(2)}}{81^{\frac{1}{4}} \times 25^{\frac{4}{2}}} \\
 &= \frac{3^{8(\frac{8}{5})} \times 5^3}{3^{4(\frac{1}{4})} \times 5^{2(\frac{4}{2})}} \\
 &= \frac{3^8 \times 5^3}{3^1 \times 5^4}
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 &= 3^{8-1} \times 5^{3-4} \\
 &= 3^7 \times 5^{-1} \\
 &= \frac{3^7}{5} \\
 &= \frac{2187}{5} \\
 &= 437 \frac{2}{5}
 \end{aligned}$$

UJI MINDA 1.2j

1. Permudahkan setiap yang berikut.

(a) $\frac{3\sqrt{c^2d^3e} \times c^{\frac{1}{3}}d^2e^{\frac{2}{3}}}{(c^{-3}d^2e)^2}$

(b) $\frac{(mn^2)^3 \times (\sqrt{mn})^4}{(m^6n^3)^{\frac{2}{3}}}$

(c) $\frac{\sqrt{25x^3yz^2} \times 4x^2z}{\sqrt{36x^5yz^8}}$

2. Hitung nilai setiap yang berikut.

(a) $\frac{\sqrt{7^{-4} \times 11^4}}{49 \times 121}$

(b) $\frac{(5^{-3} \times 3^6)^{\frac{1}{3}} \times \sqrt[4]{16}}{(125 \times 729 \times 64)^{-\frac{1}{3}}}$

(c) $\frac{(2^6 \times 3^4 \times 5^2)^{\frac{3}{2}}}{\sqrt[4]{256} \times \sqrt{729} \times \sqrt[3]{125}}$

(d) $\frac{\sqrt[9]{512} \times \sqrt[3]{343} \times \sqrt{121}}{(64)^{\frac{1}{3}} \times (81)^{\frac{3}{4}} \times (14\ 641)^{\frac{1}{4}}}$

(e) $\frac{(2^4 \times 3^6)^{\frac{1}{2}} \times \sqrt[3]{8} \times \sqrt{81}}{16^{\frac{3}{4}} \times 27^{\frac{1}{3}}}$

(f) $\frac{64^{\frac{2}{3}} \times \sqrt[3]{125} \times (2 \times \frac{1}{5})^{-3}}{4^2 \times \sqrt[4]{625}}$

3. Diberi bahawa $m = 2$ dan $n = -3$. Hitung nilai bagi $64^{\frac{m}{3}} \times 512^{(-\frac{1}{n})} \div 81^{\frac{n}{2m}}$.

4. Diberi bahawa $a = \frac{1}{2}$ dan $b = \frac{2}{3}$. Hitung nilai bagi $144^a \div 64^b \times 256^{\frac{a}{b}}$.

IMBAS KEMBALI

Faktor perdana sepunya 6 dan 12 ialah 2 dan 3.

Contoh /17

Hitung nilai bagi $\sqrt{3} \times 12^{\frac{3}{2}} \div 6$ tanpa menggunakan kalkulator.

Memahami masalah

Menghitung nilai bagi nombor dalam bentuk indeks yang diberi dalam asas yang berlainan.

Merancang strategi

Tukar setiap asas kepada faktor perdana dan hitung nilai dengan mengaplikasi hukum indeks.

Melaksanakan strategi

$$\begin{aligned}\sqrt{3} \times 12^{\frac{3}{2}} \div 6 &= 3^{\frac{1}{2}} \times (2 \times 2 \times 3)^{\frac{3}{2}} \div (2 \times 3) \\&= 3^{\frac{1}{2}} \times 2^{\frac{3}{2}} \times 2^{\frac{3}{2}} \times 3^{\frac{3}{2}} \div (2^1 \times 3^1) \\&= 3^{\frac{1}{2} + \frac{3}{2} - 1} \times 2^{\frac{3}{2} + \frac{3}{2} - 1} \\&= 3^1 \times 2^2 \\&= 12\end{aligned}$$

Membuat kesimpulan

$$\sqrt{3} \times 12^{\frac{3}{2}} \div 6 = 12$$

Contoh/18

Hitung nilai x bagi persamaan $3^x \times 9^{x+5} \div 3^4 = 1$.

Memahami masalah

Menghitung nilai bagi pemboleh ubah x yang merupakan sebahagian daripada indeks.

Merancang strategi

Soalan ini merupakan satu persamaan. Maka, nilai di kiri persamaan akan sama dengan nilai di kanan persamaan. Tukarkan semua sebutan kepada bentuk indeks dengan asas 3.

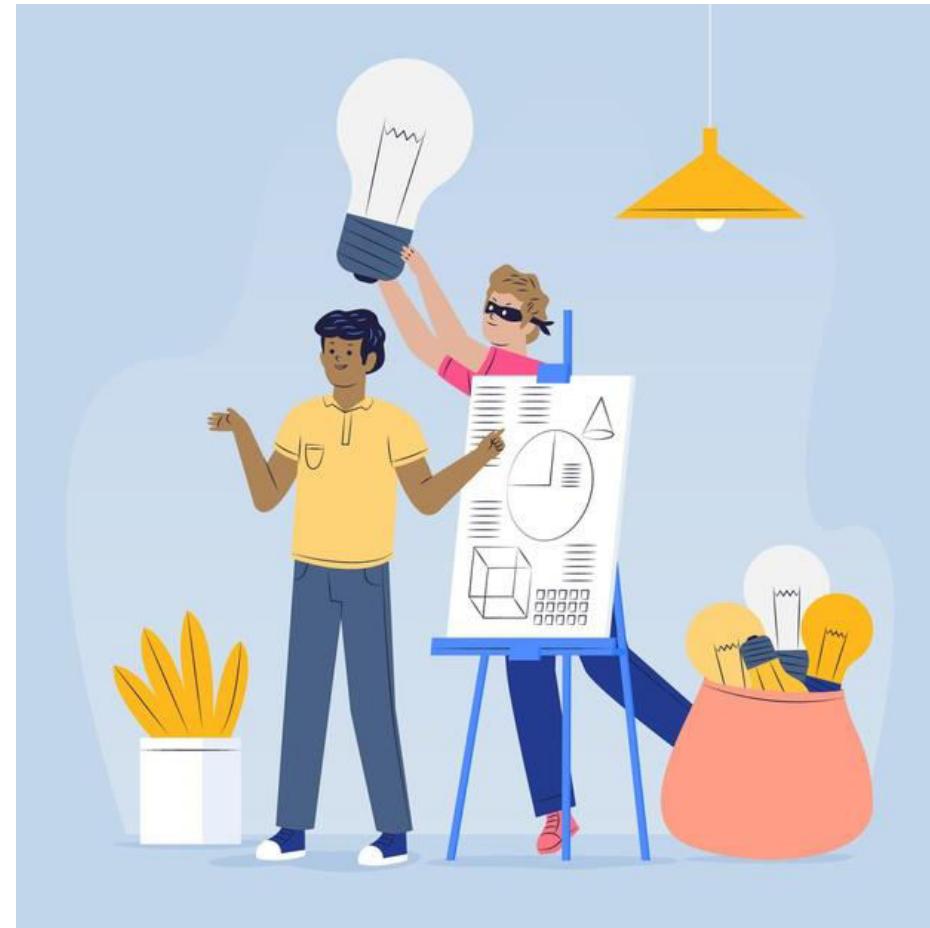
Melaksanakan strategi

$$\begin{aligned}3^x \times 9^{x+5} \div 3^4 &= 1 & 3x + 6 &= 0 \\3^x \times 3^{2(x+5)} \div 3^4 &= 3^0 & 3x &= -6 \\3^{x+2(x+5)-4} &= 3^0 & x &= \frac{-6}{3} \\3^{x+2x+10-4} &= 3^0 & x &= -2 \\3^{3x+6} &= 3^0\end{aligned}$$

$a^m = a^n$
 $m = n$

Membuat kesimpulan

Jika $3^x \times 9^{x+5} \div 3^4 = 1$, maka, $x = -2$

Contoh /19

Hitung nilai-nilai x yang mungkin bagi persamaan $3^{x^2} \times 3^{2x} = 3^{15}$.

Memahami masalah

Menghitung nilai x yang merupakan sebahagian sebahagian daripada indeks.

Merancang strategi

Semua asas yang terlibat dalam persamaan adalah sama.

Melaksanakan strategi

$$3^{x^2} \times 3^{2x} = 3^{15}$$

$$3^{x^2 + 2x} = 3^{15}$$

$$x^2 + 2x = 15$$

$$x^2 + 2x - 15 = 0$$

$$(x - 3)(x + 5) = 0$$

$$x - 3 = 0 \text{ atau } x + 5 = 0$$

$$x = 0 + 3$$

$$x = 3$$

$$x = 0 - 5$$

$$x = -5$$

Jika $a^m = a^n$,
maka, $m = n$.

Selesaikan persamaan kuadratik dengan kaedah pemfaktoran.

Membuat kesimpulan

Nilai-nilai x yang mungkin bagi persamaan $3^{x^2} \times 3^{2x} = 3^{15}$ ialah 3 dan -5.

Contoh /20

Selesaikan persamaan serentak berikut.

$$25^m \times 5^n = 5^8 \text{ dan } 2^m \times \frac{1}{2^n} = 2$$

Penyelesaian:

$$25^m \times 5^n = 5^8$$

$$2^m \times \frac{1}{2^n} = 2$$

$$5^{2(m)} \times 5^n = 5^8$$

$$5^{2m+n} = 5^8$$

$$2^m \times 2^{-n} = 2^1$$

$$2m + n = 8 \rightarrow 1$$

$$2^m + (-n) = 2^1$$

$$m - n = 1 \rightarrow 2$$

Persamaan 1 dan 2 boleh diselesaikan melalui kaedah penggantian.
Daripada 1:

$$2m + n = 8$$

$$n = 8 - 2m \rightarrow 3$$

Gantikan 3 ke dalam 2

$$m - n = 1$$

$$m - (8 - 2m) = 1$$

$$m - 8 + 2m = 1$$

$$m + 2m = 1 + 8$$

$$3m = 9$$

$$m = \frac{9}{3}$$

$$m = 3$$

Gantikan $m = 3$ ke dalam 1

$$2m + n = 8$$

$$2(3) + n = 8$$

$$6 + n = 8$$

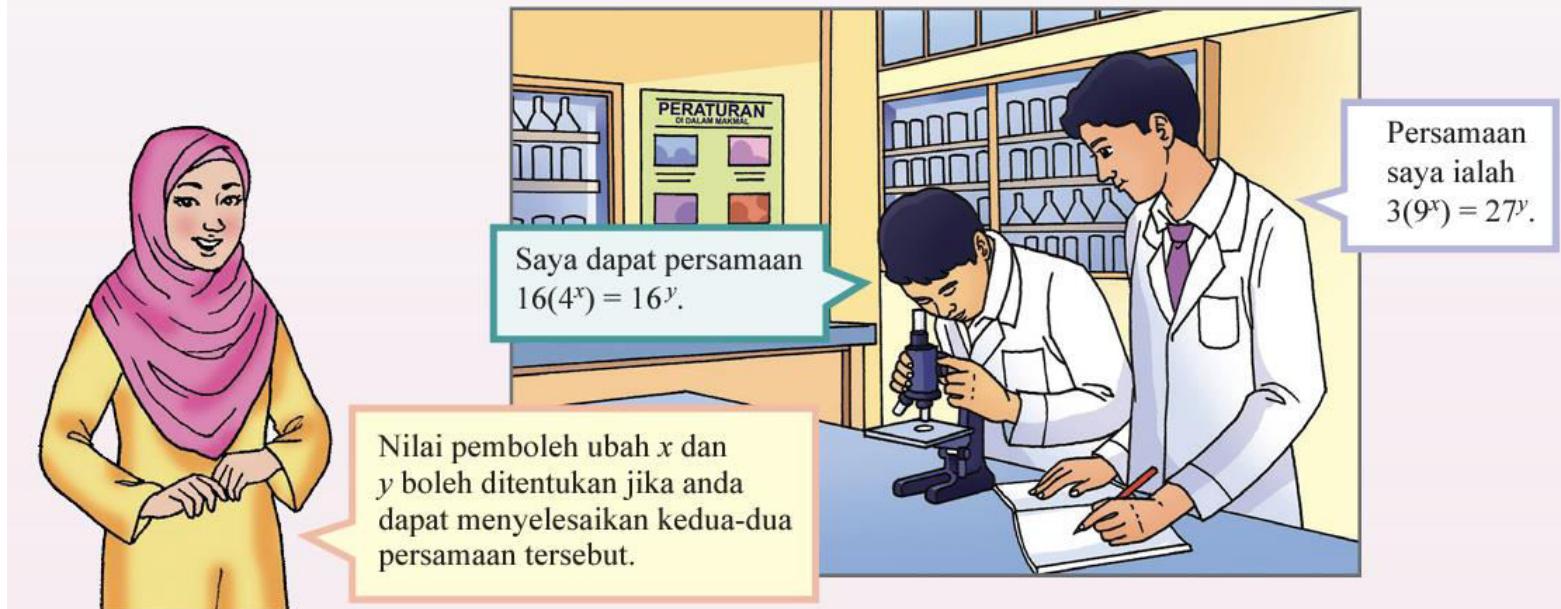
$$n = 8 - 6$$

$$n = 2$$

Anda juga
boleh gantikan
 $m = 3$ ke dalam
persamaan 2
atau 3.

Maka, $m = 3$ dan $n = 2$.

Contoh /21

Chong dan Navin menjalankan dua uji kaji untuk menentukan hubungan antara pemboleh ubah x dan y . Persamaan yang diperoleh oleh Chong ialah $16(4^x) = 16^y$, sementara Navin mendapat $3(9^x) = 27^y$ sebagai dapatan uji kaji yang dijalankan. Hitung nilai x dan nilai y yang dapat memuaskan kedua-dua uji kaji yang telah dijalankan oleh Chong dan Navin.

Penyelesaian:

$$16(4^x) = 16^y$$

$$4^2(4^x) = 4^{2(y)}$$

$$4^{2+x} = 4^{2y}$$

$$2+x = 2y \rightarrow 1$$

$$3(9^x) = 27^y$$

$$3(3^{2x}) = 3^{3(y)}$$

$$3^{1+2x} = 3^{3y}$$

$$1+2x = 3y \rightarrow 2$$

Anda juga boleh gantikan $y = 3$ dalam persamaan 2 atau 3.

Persamaan 1 dan 2 boleh diselesaikan dengan kaedah penghapusan.

$$1 \times 2 : 4 + 2x = 4y \rightarrow 3$$

$$2 : 1 + 2x = 3y$$

$$3 - 2 :$$

$$3 + 0 = y$$

$$y = 3$$

Darabkan persamaan 1 dengan 2 untuk menyamakan nilai pekali pemboleh ubah x .

Gantikan $y = 3$ dalam persamaan 1

$$\begin{aligned}1 &: 2 + x = 2y \\&2 + x = 2(3) \\&x = 6 - 2 \\&x = 4\end{aligned}$$

Maka, $x = 4, y = 3$

Cabaran Dinamis

Uji Diri

1. Nyatakan sama ada operasi yang melibatkan hukum indeks berikut **benar** atau **palsu**. Jika palsu, nyatakan jawapan yang betul.

(a) $a^5 = a \times a \times a \times a \times a$

(b) $5^2 = 10$

(c) $3^0 = 0$

(d) $(2x^3)^5 = 2x^{15}$

(e) $m^0 n^0 = 1$

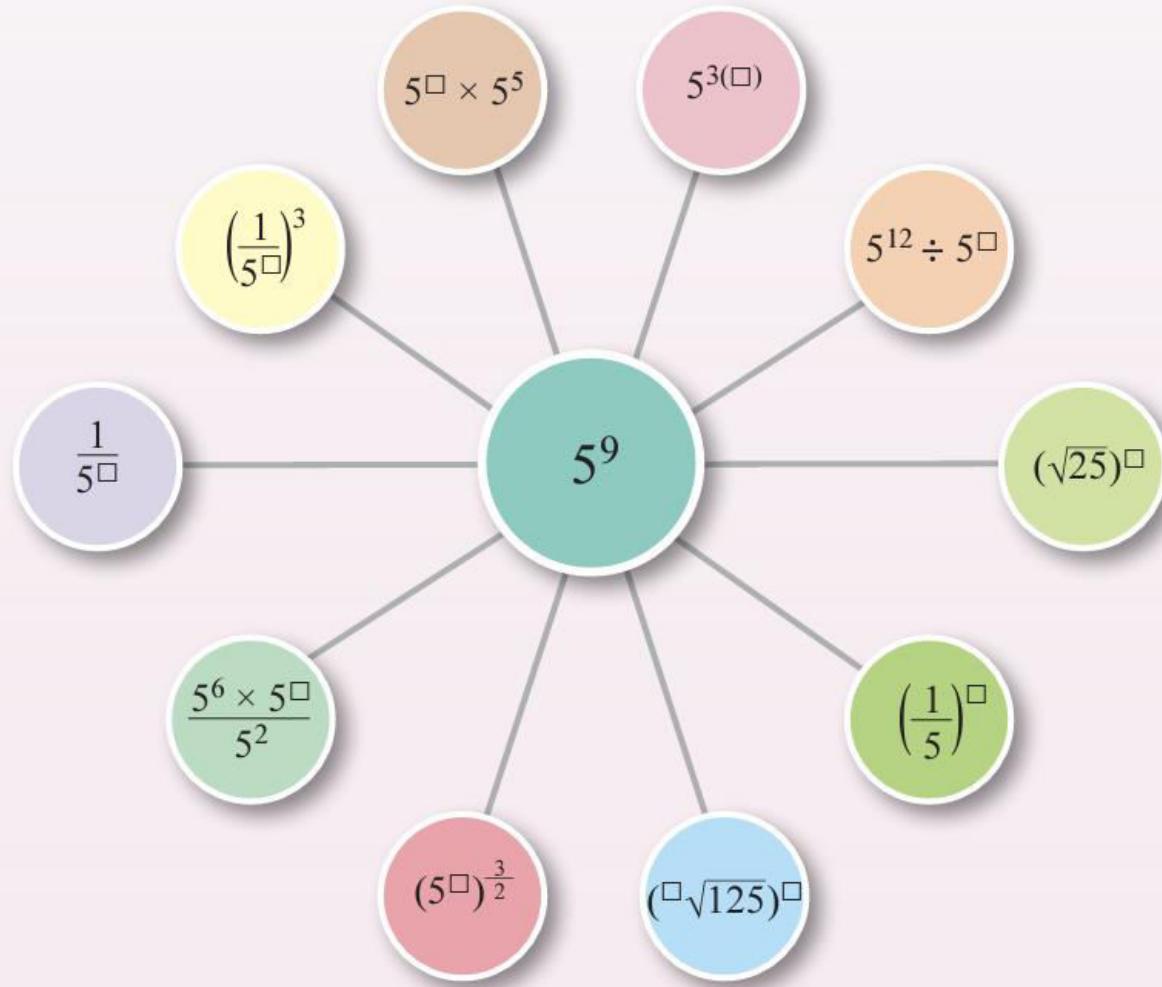
(f) $2a^{-4} = \frac{1}{2a^4}$

(g) $32^{\frac{2}{5}} = (\sqrt[2]{32})^5$

(h) $\left(\frac{m}{n}\right)^{-4} = \left(\frac{n}{m}\right)^4$

(i) $(5m^{\frac{1}{4}})^{-4} = \frac{625}{m}$

2. Salin dan lengkapkan rajah di bawah dengan nilai yang sesuai.

3. Salin dan lengkapkan rajah di bawah.

Operasi yang
melibatkan
hukum indeks

Nilai

$$2^0$$

as

$$\frac{1}{3^{-4}}$$

as

$$\left(\frac{3}{5}\right)^{-2}$$

as

as

as

$$(5^{-1} \times \sqrt{25})^3$$

Mahir Diri

1. Ringkaskan setiap yang berikut.

(a) $(mn^4)^3 \div m^4n^5$

(b) $3x \times \frac{1}{6}y^4 \times (xy)^3$

(c) $\sqrt{xy} \times \sqrt[3]{xy^2} \times \sqrt[6]{xy^5}$

2. Hitung nilai setiap yang berikut.

(a) $64^{\frac{1}{3}} \times 5^{-3}$

(b) $7^{-1} \times 125^{\frac{2}{3}}$

(c) $(256)^{\frac{3}{8}} \times 2^{-3}$

(d) $2^4 \times 16^{-\frac{3}{4}}$

(e) $\sqrt{49} \times 3^{-2} \div (\sqrt{81})^{-1}$

(f) $(125)^{\frac{2}{3}} \times (25)^{-\frac{3}{2}} \div (625)^{-\frac{1}{4}}$

3. Hitung nilai x bagi setiap persamaan berikut.

(a) $2^6 \div 2^x = 8$

(b) $3^{-4} \times 81 = 3^x$

(c) $a^x a^8 = 1$

(d) $4 \times 8^{x+1} = 2^{2x}$

(e) $(a^x)^2 \times a^5 = a^{3x}$

(f) $2^x = \frac{2^{10}}{16^x}$

(g) $3^6 \div 3^x = 81^{(x-1)}$

(h) $(m^2)^x \times m^{(x+1)} = m^{-2}$

(i) $25^x \div 125 = \frac{1}{5^x}$

Masteri Kendiri

1. Hitung nilai setiap yang berikut tanpa menggunakan kalkulator.

(a) $4^{\frac{1}{3}} \times 50^{\frac{2}{3}} \times 10^{\frac{5}{3}}$

(b) $5^{\frac{5}{2}} \times 20^{\frac{3}{2}} \div 10^{-2}$

(c) $60^{\frac{1}{2}} \times 125^{\frac{2}{3}} \div \sqrt{15}$

2. Hitung nilai x bagi setiap persamaan berikut.

(a) $64x^{\frac{1}{2}} = 27x^{-\frac{5}{2}}$

(b) $3x^{\frac{2}{3}} = \frac{27}{4}x^{-\frac{4}{3}}$

(c) $25x^{-\frac{2}{3}} - \frac{5}{3}x^{\frac{1}{3}} = 0$

3. Hitung nilai-nilai x yang mungkin bagi setiap persamaan berikut.

(a) $a^{x^2} \div a^{5x} = a^6$

(b) $2^{x^2} \times 2^{6x} = 2^7$

(c) $5^{x^2} \div 5^{3x} = 625$

4. Selesaikan persamaan serentak berikut.

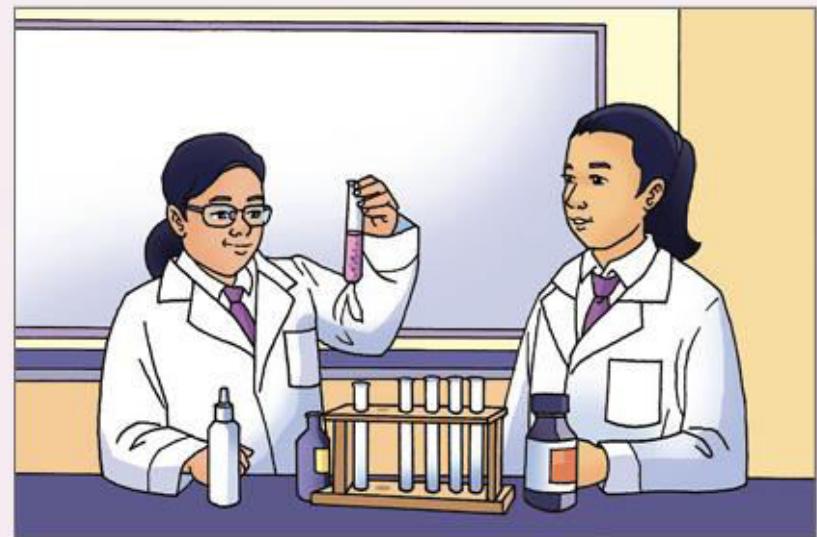

(a) $81^{(x+1)} \times 9^x = 3^5$ dan $8^{2x} \times 4(2^{2y}) = 128$

(b) $4(4^x) = 8^{y+2}$ dan $9^x \times 27^y = 1$

5. Dalam satu eksperimen yang dijalankan oleh Susan, didapati suhu sejenis logam meningkat daripada 25°C kepada $T^{\circ}\text{C}$ mengikut persamaan $T = 25(1.2)^m$ apabila logam tersebut dipanaskan selama m saat. Hitung beza suhu di antara saat kelima dengan saat keenam, dalam darjah Celsius terdekat.

- 6. Encik Azmi membeli sebuah kereta buatan tempatan dengan harga RM55 000. Selepas 6 tahun Encik Azmi ingin menjual kereta tersebut. Berdasarkan penerangan pihak pembeli kereta terpakai, harga kereta Encik Azmi akan dihitung dengan formula $\text{RM}55\ 000 \left(\frac{8}{9}\right)^n$. Dalam situasi ini, n ialah bilangan tahun yang dihitung selepas sebuah kereta dibeli. Berapakah nilai pasaran kereta Encik Azmi? Nyatakan jawapan anda dalam RM yang terdekat.

7. Puan Kiran Kaur menyimpan RM50 000 pada 1 Mac 2019 di sebuah bank tempatan dengan faedah 3.5% setahun. Selepas t tahun, jumlah simpanan Puan Kiran Kaur dalam RM ialah $50\ 000 (1.035)^t$. Hitung jumlah simpanan pada 1 Mac 2025, jika Puan Kiran Kaur tidak pernah mengeluarkan wang simpanannya.

TAMAT